

Oudste kaart van Amsterdam

Vogelvluchtkaart van Amsterdam door Cornelis Anthonisz, 1544 - Bron: Stadsarchief Amsterdam

De houtsnede van *Cornelis Anthonisz* uit 1544 is de op één na oudste kaart van Amsterdam. De stad is nog omsloten door de middeleeuwse muur, versterkt met torens en poorten. Voor de muur loopt een brede gracht: de tegenwoordige Singel, Kloveniersburgwal en Gelderse kade. Daarbuiten liggen moestuinen, molens en lijnbanen. Linksonder bevindt zich Amsterdams eerste industriegebied, de Lastage.

De oudste kaart van Amsterdam

Zes jaar voor de houtsnedekaart, in 1538, maakte *Cornelis Anthonisz* een schilderij waarop de stad op dezelfde wijze in vogelvlucht afgebeeld is. Het is de oudste kaart van Amsterdam, tegenwoordig te zien in het Amsterdam Museum. Vroeger hing het schilderij op het Amsterdamse stadhuis. Toen het paneel bij de stadhuisbrand van 1652 zwaar beschadigd raakte, werd het bijgeschilderd met behulp van de houtsnedekaart.

Neptunus' luimen

In de rechterbovenhoek is niet, zoals je zou verwachten, Sint Nicolaas afgebeeld, de middeleeuwse schutspatroon van de stad. Op die plaats bevindt zich de zeegod Neptunus, gezeten op een wolk. In zijn linkerhand houdt hij zijn symbool vast, een

drietand, en in zijn rechterhand het wapen van Amsterdam. Het waren de zee en Neptunus' luimen waaraan Amsterdam haar voorspoed te danken had.

Cornelis Anthonisz, schilder in de Schrijvende Handt

Cornelis Anthonisz (ca. 1500 - na 1566) was een begaafde en veelzijdige kunstenaar. Hij was cartograaf, schilder, prentmaker en uitgever. In 1543 vervaardigde hij de 'Caerte van Oostlant', een kaart van de Noordzee en de Oostzee, Amsterdams belangrijkste handelsgebieden. Zijn uitgaven verkocht hij zelf. De vogelvluchtkaart was te koop 'achter de Nieuwe Kerk', bij 'Cornelis Anthonisz, Schilder inde Schrijvende handt', zoals op de kaart vermeld staat.

Zie: <https://archieff.amsterdam/kaarten>